

Stortinget inden for de fire år, valgperioden varer, samt at de norske ministre udtræder af Stortinget, når de indtræder i regeringen. Den lovgivende og udøvende magt er derfor i højere grad formelt adskilt i Norge end i Danmark.

En klarere magtdeling gælder i øvrigt også i Sverige på en del områder.

I forbindelse med Folketingets vedtagelse af den såkaldte Tvindsærlov blev der fra både politisk og statsretligt hold rejst kritik af, at der var tale om en særlov, som bevægede sig på kanten af grundloven, menneskerettighederne og almindeligt anerkendte retsprincipper, hvilket i øjeblikket vurderes nærmere af domstolene. Problemet var bl.a., at de retssubjekter, som særloven omfattede, mistede nogle af de muligheder, de ellers ville have haft for at gå til domstolene, hvis der havde været tale om en administrativ afgørelse.

Som svar på kritikken af, at Folketinget vedtog en særlov, der begrænsede visse menneskers muligheder for at gå til domstolene og få prøvet deres sag, blev bl.a. anført, at Folketinget var den øverste instans. I den forbindelse har nogen anvendt Hørupcitateret »Ingen over og ingen ved siden af Folketinget«, hvilket er en misforstået anvendelse af Hørupcitateret, da Hørup alene sigtede til Landstinget, som ifølge Hørup var underordnet Folketinget. Det havde intet med magtens tredeling at gøre.

Folketinget står under ingen omstændigheder over grundloven. Derfor er det også vigtigt at få magtens tredeling præciseret i størst muligt omfang og i den forbindelse også få fastslået domstolenes prøvelsesret. Det kan bl.a. ske ved en underretning af, at love ikke må nævne konkrete retssubjekter, hvorefter der er tale om særlove. Det vil også være rigtigt at fremhæve, at love ikke må have tilbagevirkende kraft, når det drejer sig om at tage rettigheder fra nogen. Endelig bør det eksplicit fremgå af grundloven, at loves forenelighed med grundloven kan indankes for domstolene.

Domstolenes uafhængighed af den udøvende magt skal også præciseres nærmere, så den nuværende situation, hvor domstolene ligesom anklagemyndigheden hører under samme ministerium, Justitsministeriet, ikke kan forekomme. Domstolene skal sikres både formel og reel uafhængighed.

Derfor skal domstolenes styrelse, herunder dommeres udnævnelse, fremmelse og afskedigelse også fremgå af grundloven. I den forbindelse bør det også fastlægges, i hvilket omfang dommerne må påtage sig andre hverv end dommerhvervet f.eks. som opmand, medlem af en kommissionsdomstol m.v. for at sikre, at dommeres uafhængighed blot på mindste måde kan drages i tvivl.

Endelig bør der i forbindelse med en grundlovsrevision ske en kulegravning af de forskellige organer, som har karakter af forvaltningsdomstole, som vi har i dag, selv om de ikke kaldes sådan. Oftest benævnes de »nævn«, jf. Flygtningenævnet, Brugertelenævnet, Forbrugerankenævnet, Naturklagenævnet, Satellit- og Kabelnævnet m.v. Grundlovens § 63, stk. 2, nævner forvaltningsdomstole, men tilsyneladende har bestemmelsen aldrig betydet noget i praksis. Derimod er der nedsat en række nævn m.v., hvoraf nogle kan træffe endelige afgørelser, selv om § 63, stk. 2, siger, at forvaltningsdomstoles afgørelser kan indankes for domstolene. Skal der være tale om såkaldte endelighedsbestemmelser, som ikke kan indankes for domstolene, er det afgørende, at de forvaltningsdomstole, som oftest i dag kaldes nævn, følger bestemte generelle principper og procedurer af hensyn til retssikkerheden.

8. Opløsningsretten og parlamentarismen

Et tilbagevendende tema i grundlovsdiskussionen har været afskaffelse af opløsningsretten og indførelse af faste valgperioder, sådan som vi kender det i Norge.

Det er korrekt, at Danmark ikke mindst i 1970'erne havde ustabile politiske forhold med hyppige valg. Men var det opløsningsretten og dermed udskrivning af folketingsvalg, der var årsag til de ustabile forhold? Næppe.

Eksempler fra Norge viser da også, at faste valgperioder ikke i sig selv fjerner de ustabile forhold. Og det giver andre problemer, idet man ikke kan komme ud af en fastlåst situation i Stortinget. I sådanne situationer havde det givetvis været en fordel, hvis der havde været mulighed for at udskrive nyvalg. En anden mulighed kunne være den svenske model, der nærmest er en mellemøsning mellem den danske og norske model.

I stedet for at indføre faste valgperioder kunne statsministerens opløsningsret afskaffes, medmindre der var tale om vedtagelse af en direkte mistillidsrklæring til regeringen eller statsministeren. Derudover skulle Folketinget have ret til at opløse sig selv. Det ville give mulighed for at komme ud af en parlamentarisk umulig situation, samtidig med at statsministerens mulighed for at udnytte opløsningsretten til egen partipolitisk vinding blev afskaffet. Derved undgår vi også den meget låste situation, som vi har set i Norge nogle gange.

Når statsministerens generelle opløsningsret evt. bør afskaffes, hænger det også sammen med, at den kan misbruges af statsministeren til egen vinding. Opløsningsretten er blevet misbrugt af danske statsministre til at gavne eget partis muligheder - f.eks. Knud